

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชีวิต โดยเฉพาะสังคมโลกปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ ยุคของการบริโภคนิยมข่าวสารข้อมูลไร้พรมแดน ทำให้สถานการณ์ปัจจุบันวิทยาการต่าง ๆ ของสังคมไทยก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จึงส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนไทย การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดในสังคมมีอัตราสูงขึ้น ความสำคัญของการพัฒนาประเทศ จึงขึ้นอยู่กับ คุณภาพ และศักยภาพของคนเป็นสำคัญ จึงถือได้ว่ามนุษย์เป็นผู้ตัดสินใจและชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและ วัฒนธรรมของประเทศอย่างแท้จริง เป้าหมายของการจัดการศึกษาจะต้องมุ่งสร้างสรรค์สังคมให้มี ลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวม และมุ่งสร้าง “คน” หรือ “ผู้เรียน” ซึ่งเป็นผลผลิต โดยตรง ให้มีคุณลักษณะ มีศักยภาพและความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จ ได้ (สิริพร กุ่ยกระโทก, 2557, เว็บไซต์) โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ของประเทศไทยตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) จนถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (ฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2555-2559) ประเทศไทย ยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ดังนั้นจึงได้มุ่งเน้นความสำคัญในการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรหลักที่สำคัญในการพัฒนาทุกด้าน จึงได้แสดงจุดเน้น ให้ “ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม คือทุกหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการร่วมมือกัน โดยมีจุดเน้นที่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ ประเทศเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2555, หน้า 2)

นักวิชาการหลายท่านกล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ หรือยุคปฏิรูปการศึกษา ควรมี ลักษณะผู้นำที่ดีและเข้มแข็ง และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการติดต่อสื่อสารในองค์กรที่ดี โดยเฉพาะ เป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หรือเรียกว่า ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational leadership) เลทวูด และแจนทซ์ (Leithwood & Jantzi, 1996, p.510 ; อ้างถึงใน สุรชิน วิเศษลา, 2549, หน้า 25) ได้อธิบายว่า ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) หมายถึงกลุ่มพฤติกรรมของผู้นำซึ่งแสดงออกถึงการใช้ศาสตร์และศิลป์ ในการยกระดับ และกระบวนการซึ่งผู้นำและผู้ตามต่างยกระดับซึ่งกันและกันในด้านศีลธรรม และแรงจูงใจให้

สูงขึ้น โดยผู้นำจะกระตุ้นใจผู้ตามให้กระทำมากกว่าที่ผู้ตามคาดหวังไว้ว่าจะกระทำ และผู้ตามจะสร้างความผูกพันต่อจุดประสงค์ขององค์กร โดยผู้นำกระตุ้นให้ผู้ตามดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ตามวิสัยทัศน์พันธกิจ กลยุทธ์ ขององค์กรและผู้นำแสดงคุณลักษณะที่เป็นตัวแบบ หรือแบบอย่างในการปฏิบัติแก่ผู้ตามตลอดจนการเพิ่มอำนาจและช่วยเหลือผู้ตาม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร สร้างความผูกพัน ของสมาชิกต่อการเปลี่ยนแปลงของวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่สำคัญขององค์กร และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้ยังเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของผู้นำที่มีผลต่อผู้ตาม แต่อิทธิพลนั้นเป็นการให้อำนาจแก่ผู้ตามให้กลับกลายเป็นผู้นำ

จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลหลักที่ต้องรับผิดชอบต่อประสิทธิผลและความสำเร็จของโรงเรียน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหาร ผู้บริหารยุคใหม่ที่จะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ดี นอกจากจะมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้วความสามารถในการบริหารงานด้านอื่น ๆ ก็ต้องมีด้วย โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นงานหลักในสถานศึกษา

แนวคิดในการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาส่งผลให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ได้รับมอบอำนาจ ความรับผิดชอบตามภารกิจและมีอิสระในการบริหารจัดการตามกฎหมาย ดังนั้น พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งที่จะบริหารจัดการศึกษาให้การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายได้ เพราะพฤติกรรมการบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ รวมทั้งทักษะของผู้บริหารของแต่ละบุคคลที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 1) และภารดี อนันต์นาวิ (2552, หน้า 280-281) ที่ว่างานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีสถานศึกษาในสังกัด 188 แห่ง การปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 ได้มีการปรับเปลี่ยนให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลและกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาเกิดความรวดเร็ว มีความคล่องตัว มีเอกภาพและประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการตัดสินใจให้

สอดคล้องเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อทางราชการยิ่งขึ้นไป ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง แต่ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 61-62) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้มีแนวนโยบายการส่งเสริมผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และตามแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้ดำเนินการจัดการอบรมหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้กับผู้บริหารและครูเพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา และการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระ แต่พบว่ายังไม่สามารถจัดการอบรมให้กับผู้บริหารกับครูได้ครบถ้วน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงการศึกษาและการบริหารจัดการงานต่างๆ ของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2, ม.ป.ป., ไม่ปรากฏเลขหน้า)

บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารงานวิชาการ 17 ด้านตามขอบข่ายงานและภารกิจตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ซึ่งการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีบทบาทและหน้าที่บริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้นโดยการจัดการ ติดตาม กำกับดูแล สนับสนุน ประสานงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสถานศึกษาและผู้เรียน แต่พบว่า คุณภาพการศึกษาในภาพรวมของประเทศไม่ว่าจะเป็นคะแนนสอบมาตรฐาน O-NET และ PISA มีผลคะแนนสอบมีแนวโน้มลดลงและต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ยกเว้น อินโดนีเซีย มีการปรับโครงสร้างเวลาเรียนและเกณฑ์การจบการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไม่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาและผู้ใช้หลักสูตรมีเครื่องมือวัดและประเมินผลตามตัวชี้วัด เป็นการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ที่เน้นการวัดและประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนส่งผลต่อการจัดการศึกษาในการนำหลักสูตรไปใช้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และใช้กรณีเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2554, หน้า 6-13) ประกอบกับการรายงานประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการ

ทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2554 เปรียบเทียบปีการศึกษา 2553 และระดับประเทศระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2555, หน้า 4)

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

รายวิชา	ระดับประเทศ	สูงสุด	ต่ำสุด	2554	2553	เพิ่ม/ลด	ลำดับที่
ไทย	50.04	58.52	37.10	48.40	30.42	+17.98	107
คณิต	52.40	64.33	35.31	49.59	34.47	+15.12	118
วิทย์	40.82	50.07	30.42	38.83	40.21	-1.38	109
สังคม	52.22	59.37	37.60	51.57	47.53	+4.04	81
อังกฤษ	38.37	53.44	27.32	34.17	18.69	+15.48	101
สุขศึกษา	58.87	63.72	44.91	59.04	53.71	+5.33	101
ศิลปะ	46.75	53.45	34.08	46.73	41.46	+5.27	81
การงาน	55.38	62.86	39.81	54.11	51.38	+2.73	101

จากตาราง 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ป.6 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2554 กับ 2553 เพิ่มขึ้น (2.73 ถึง 17.98) ทุกรายวิชา ยกเว้น วิชาวิทยาศาสตร์ที่ลดลง (-1.38) โดยวิชาภาษาไทยเพิ่มสูงสุด (17.98) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระดับประเทศ ต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา ยกเว้นวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาสูงกว่าระดับประเทศ

จากสภาพดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ และมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้ทันต่อความก้าวหน้าของโลกเทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสาร ผู้บริหารควรใช้ทักษะ ความรู้ ความสามารถมาบริหารสถานศึกษา และจากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ในระดับใด และมีความสัมพันธ์กันในทิศทางใด ซึ่งผลของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อนำไปเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษารoles บทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 24) มาตรา 39 กล่าวว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญต่อการบริหารการศึกษาเพราะผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการปฏิรูปการศึกษาภายในโรงเรียน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาความสำเร็จไปสู่โรงเรียนที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ การทราบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับใด บทบาทการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้ในระดับใด และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันลักษณะใดย่อมเป็นผลต่อการเสนอแนวทางการพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 188 โรงเรียน จำนวน 188 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ในปีการศึกษา 2557 จำนวนครู 127 คน โดยหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551, หน้า 51) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัว คือ

2.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วย

2.1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

2.1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

2.1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา

2.1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

2.2 บทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้

2.2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

2.2.2 ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้

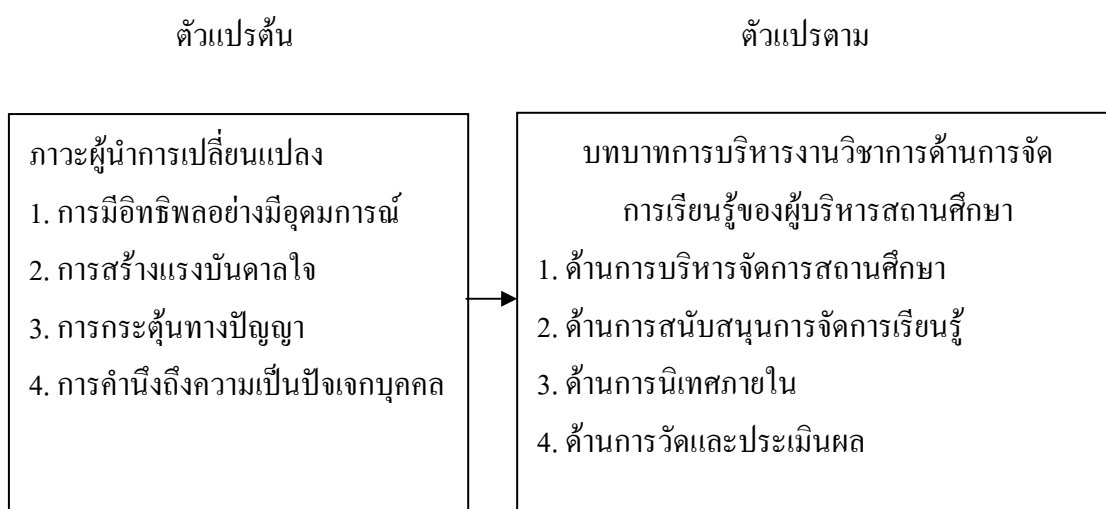
2.2.3 ด้านการนิเทศภายใน

2.2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน มีคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่วนบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ ได้สังเคราะห์จากแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น

พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศภายใน 4) ด้านการวัดและประเมินผล จึงสรุปเป็นแผนภูมิกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นในการบริหารจัดการ ที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง เป็นผลให้การปฏิบัติงานเกินความคาดหวัง พัฒนาความสามารถและศักยภาพไปสู่ระดับที่สูงขึ้น โดยผู้บริหารแสดงบทบาททำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกไว้วางใจ ตระหนัก ภารกิจการกิจและวิสัยทัศน์ มีความจงรักภักดี และเป็นข้อจูงใจให้ผู้ร่วมงานมองการณ์ไกลเกินกว่าความสนใจของตน ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งวัดได้จากความคิดเห็นของครูที่เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติ จากแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนี้

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นในการบริหารจัดการ หรือการทำงานที่เป็นกระบวนการทำให้ผู้ร่วมงานมีการยอมรับ เชื่อมั่นศรัทธา ภาคภูมิใจ และไว้วางใจในความสามารถของผู้นำ มีความยินดีที่จะทุ่มเทการปฏิบัติงานตามภารกิจ โดยผู้นำจะมีการประพาดคิดตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น เสียสละเพื่อ

ประโยชน์ของกลุ่มเน้นความสำคัญในเรื่องค่านิยม ความเชื่อและการมีเป้าหมายที่ชัดเจนมีความมั่นใจที่จะเอาชนะอุปสรรค ผู้นำจะมีลักษณะสำคัญในด้านการมีวิสัยทัศน์และการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังผู้ร่วมงานมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานตามภารกิจมีความสามารถในการจัดการหรือควบคุมอารมณ์ตนเอง มีการเห็นค่าในตนเอง มีศีลธรรมและจริยธรรม

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นในการบริหารจัดการ หรือการทำงานที่เป็นกระบวนการทำให้ผู้ร่วมงานมีแรงจูงใจภายใน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนแต่อุทิศตนเพื่อกลุ่ม มีการตั้งมาตรฐานในการทำงานสูงและเชื่อมั่นว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมาย มีความตั้งใจแน่วแน่ในการทำงาน มีการให้กำลังใจผู้ร่วมงาน มีการกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ตระหนักถึงสิ่งที่สำคัญ โดยผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ร่วมงานมีการสร้างเจตคติที่ดี และการคิดในแง่บวก

ด้านการกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นในการบริหารจัดการหรือการทำงานเป็นกระบวนการกระตุ้นผู้ร่วมงานให้เห็นวิธีการ หรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา มีการพิจารณาปรับปรุงวิธีการทำงาน ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็น มองปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ มีการวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลหลักฐาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นในการบริหารจัดการ หรือการทำงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทางและเป็นรายบุคคล สนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล มีการวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เป็นพี่เลี้ยงสอนและให้คำแนะนำและส่งเสริมพัฒนาผู้ร่วมงานให้พัฒนาตนเอง มีการกระจายอำนาจโดยการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน โดยผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลและการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และเทคนิคการมอบหมายงาน

2. บทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาที่ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการของโรงเรียนรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ปีการศึกษา 2557

4. ครูวิชาการ หมายถึง ผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนและปฏิบัติหน้าที่งานวิชาการ ในสถานศึกษารัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ปีการศึกษา 2557

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 หมายถึง หน่วยงานที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 บริหารจัดการในด้านการศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 9 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภออุทัย อำเภอภาชี อำเภอนครหลวง อำเภอท่าเรือ อำเภอบางปะหัน อำเภอบ้านแพรก และ อำเภอมหาราช

สมมุติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อเป็นสารสนเทศในการนำไปใช้ในหน่วยงานหรือองค์กรทางการศึกษา

2. ได้รับความรู้เกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อเป็นสารสนเทศในการนำไปใช้ในหน่วยงานหรือองค์กรทางการศึกษา

3. ทราบถึงระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ระดับบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้และระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษา

4. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางเพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมตนเอง เพื่อให้สามารถบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น

5. เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น